

**UNIVERSITY
OF TURKU**

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR Mustonen Reetta, Rosio Riitta, Salanterä Sanna

TITLE Pitkittynyt kipu ei ole kenenkään tavoite

YEAR 2023

VERSION Final Draft

JOURNAL Turun Sanomat 14.5.2023

PITKITTYNUT KIPU EI OLE KENENKÄÄN TAVOITE

Turun Sanomien pitkäkestoisen kivun hoitoon liittyvässä kirjoituksessa (TS 3.4.2023) tuotiin esiin potilaan ja lääkärin näkökulmista kivun lääkehoitoon ja kipupoliklinikoiden resursseihin liittyvät haasteet sekä puutteet lääkärin osaamisessa ja kivun hoidossa. Potilaan pitkäkestoinen kipu on monimuotoinen ja vaikeasti hoidettava sairaus. Terveystieteiden vastuulla on tarjota riittävät ja oikein kohdistetut palveluprosessit sekä monialainen kivun hoidon osaaminen. Sote-uudistus mahdollistaa myös kivun hoitoprosessin uudelleentarkastelun.

Potilaan kivun hoidossa pääpaino on kivun pitkittymisen ehkäisyssä. Tarvitaan korkeatasoista kivun hoitoa ja resursseja jo silloin, kun kipu on paikallista ja alkuperäiseen aiheuttajaan liittyvää. Potilaan kipu on monitahoista ja siihen liittyvät mm. aikaisemmat kipukokemukset, tunteet ja voimavarat. Siksi hoidossa hyödytään monialaisesta osaamisesta jo perusterveydenhuollossa. Esimerkiksi sairaanhoitajan rooli potilaan leikkauksen jälkeisen kivun tunnistamisessa ja tarkkailussa on oleellinen, kun taas fysio- ja toimintaterapeutin osaaminen on keskeistä tuki- ja liikuntaelimestön kiputilojen kuntoutumisessa. Lääkehoidon suunnitteluun puolestaan tarvitaan lääkäriä. Kaikissa vaiheissa tulee huomioida potilaan oma näkökulma ja voimavarat. Potilaan lyhytkestoisen kivun tehokas hoito vähentää inhimillistä kärsimystä ja laskee hoidon kustannuksia.

Aina potilaan kivun pitkittymistä ei pystytä ehkäisemään lääkehoidolla ja tarvitaan muita keinoja. Pitkittyneen kivun hoidossa tavoitteena ovat potilaan kivun lievittyminen ja kivun hallinnan lisääntyminen, toimintakyvyn tukeminen ja elämänlaadun paraneminen. Pitkäkestoisen kivun hoito edellyttää myös potilaan sitoutuneisuutta ja vastuunottoa. Sote-palveluilta taas edellytetään monialaisia, asiakaskeskeisiä palveluprosesseja, ajantasaisen osaamisen varmistamista ja koko hoitoketjun sujuvuutta.

Pitkäkestoisesta kivusta kärsivälle henkilölle tarjotut palvelut eivät aina vastaa hänen tarpeitaan. Syynä tähän voi olla, etteivät pitkäkestoisen kivun mukanaan tuomien monimutkaisten haasteiden ratkaisemiseksi riitä yhden ammattiryhmän tarjoamat palvelut, vaan tarvitaan usean eri ammattiryhmän osaamisen yhdistämistä. Toisaalta toive täydellisestä paranemisesta ja sen toteutumatta jäämisestä luo potilaalle pettymyksen tunteita.

Monialaisista palveluista hyötyvät tutkitusti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat potilaat ja asiakkaat – kuten pitkäkestoisesta kivusta kärsivät henkilöt. Myös terveydenhuoltolaki velvoittaa monialaiseen toimintaan. Monialaisen kivun hoidon tulisi olla saumatonta ja joustavaa ja potilaan tiimin tasavertainen jäsen. Monialaisen tiimin yhteinen näkemys on potilaan onnistuneen kivun hoidon edellytys. Monialaista hoitoa voidaan tarjota hyvinvointialueilla myös peruspalveluissa eikä vain erikoissairaanhoidossa. Onnistuneesti tämänkaltaista toimintaa on jo toteutettu Keravalla, jossa kehitettiin perusterveydenhuollon Kivun Kera -hoitomalli. Mallin tavoitteena on tarjota pitkäkestoisesta kivusta kärsiville potilaille hoitosuosituksen mukaista monialaista kivun hoitoa ja pysyvää hoitosuhdetta omassa hyvinvointikeskuksessa. Osaamisen varmistamisen suhteen hoitavalla perusterveydenhuollon yksiköllä on mahdollisuus konsultoida erikoissairaanhoidon kipupoliklinikkaa ja pohtia asioita yhteisissä palaverissa.

Sairaanhoitajilla on keskeinen rooli potilaan monialaisessa kivun hoidossa. Vuorovaikutusosaaminen ja kohtaamisen taidot ovat hoitosuhteen ydintä. Näiden taitojen lisäksi sairaanhoitajien työnkuvaan kuuluvat kivun hoitoprosessissa potilaan kivun arviointi, lääkkeellisten ja muiden hoitokeinojen toteuttaminen, potilaan itsehoidon tukeminen, potilasohjaus, hoidon koordinointi ja potilaan kivun hoidon onnistumisen arviointi.

Sairaanhoitajien peruskoulutus ei yksin riitä varmistamaan laadukkaan kivun hoitotyön toteutumista. Kipulääkäri Anneli Vainio nimesi kivunhoidon pääongelmaksi puutteet kivunhoidon osaamisessa.

Olemme samaa mieltä siitä, että hyvinvointialueilla tarvitaan lisää potilaan kivun hoidon osaamista. Lääkärien koulutuksen lisäksi on olennaista, että myös muut ammattiryhmät, kuten hoitotyön tekijät saavat potilaiden kivun hoitoon liittyvää lisäkoulutusta. Ideaali olisi, että ainakin osa koulutuksesta olisi monialaisissa ryhmissä, jolloin ammattiryhmät oppisivat tunnistamaan kunkin erityisosaamisen ja hyödyntämään toisiaan potilaan parhaaksi.

Turun yliopiston hoitotieteen laitos on tarjonnut kivun hoitotyön täydennyskoulutusta yhteistyössä Suomen Kivuntutkimusyhdistyksen hoitotyön toimikunnan kanssa jo viiden vuoden ajan. Vuosien 2018–2023 aikana 30 op laajuisen täydennyskoulutuksen on suorittanut lähes 60 kivun hoitotyön asiantuntijaa ympäri Suomea. Parhaillaan on menossa täydennyskoulutuksen neljäs toteutus, jossa opiskelee yli 20 tulevaa kivun hoitotyön osaajaa — suurin osa Varsinais-Suomen hyvinvointialueelta. Tästä osaamisesta hyötyy koko hyvinvointialue ja erityisesti potilaat.

Kivun hoitotyön täydennyskoulutuksen tavoitteena on syventää monipuolisesti sairaanhoitajien ymmärrystä kivun hoitotyön asiantuntemuksesta ja lisätä potilaan kivun hoitoon liittyviä kliinisiä päätöksentekotaitoja. Täydennyskoulutus tähtää sairaanhoitajien kivun hoitotyön asiantuntijuuden kasvuun edistämällä tutkitun tiedon hyödyntämistä potilaan kivun hoidossa. Hyvinvointialueiden eri toimipisteissä työskentelevät kivun hoitotyön asiantuntijoiksi kouluttautuneet sairaanhoitajat tuovat osaltaan laatua ja osaamista potilaan kivun hoitoon.

Reetta Mustonen, väitöskirjatutkija, Turun yliopisto, hoitotieteen laitos

Riitta Rosio, väitöskirjatutkija, Turun yliopisto, hoitotieteen laitos

Sanna Salanterä, kliinisen hoitotieteen professori, Turun yliopisto, hoitotieteen laitos ja varadekaani, Turun yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta